

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан інженерно-педагогічного
факультету

 Кільдерев Д.Е

« 31 » серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

освітнього рівня **бакалавр**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **015 Професійна освіта**

спеціалізації **015.16 Сфера обслуговування**

освітньої програми **Професійна освіта. Готельно-ресторанна справа**

Шифр за навчальним планом **ЗП02**

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Історія української державності» затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова « 25 » червня 2020 року, протокол № 11 .

Розробники програми: старший викладач кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Історичного факультету Пилипенко Людмила Володимирівна

Затверджено на засіданні кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Історичного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова

« 30 » серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

О.В.Потильчак
(прізвище, ініціали)

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ЗП02

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01Освіта /Педагогіка (шифр, назва) Спеціальність 015 Професійна освіта (Готельно-ресторанна справа) (код, назва)	Кількість кредитів – 3 ЄКТС Загальна кількість годин - 90		Методи навчання Лекції, семінарські заняття із застосуванням презентацій Форми поточного контролю Модульні контрольні роботи Форма підсумкового контролю - Екзамен (письмовий)
	<i>Денна</i> 34	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень бакалавр	Лекції: 16 Семінарські (практичні) заняття:		
Статус дисципліни нормативна Рік вивчення дисципліни за навчальним планом I-й	18 Лабораторні заняття:		
Семестр I	Індивідуальна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 3,3	Самостійна робота: 56 Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – українська	1/1,5		

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія української державності» є виникнення та основні етапи розвитку державності, державних інститутів українського народу від найдавніших часів до сьогодення.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Історія української державності» базується на знаннях таких предметів шкільної програми, як історія України, всесвітня історія, правознавство та є основою для подальшого вивчення дисциплін загального циклу: «Українська культура» та «Філософія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української державності» є:

- формування у студентів державницького мислення, розуміння об'єктивного ходу і закономірностей суспільного розвитку, політичної культури;

- вироблення у студентів навичок роботи з джерелами і літературою, наукового дослідження проблеми, а також вміння чітко і переконливо викладати свої думки;
- виховання у студентів національної свідомості, почуття патріотизму, державницького підходу до аналізу суспільних проблем.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія української державності» є:

- підготовка фахівців з університетським рівнем знань, здатних свідомо і творчо продовжувати і примножувати найкращі традиції українського народу;
- ознайомлення студентів з новітніми досягненнями історичної науки й пізнання історичного процесу державотворення України;
- виховання у студентів поваги до державницьких здобутків минулих поколінь;
- формування особистісних рис громадянина України, загальнолюдських духовних цінностей, національно-духовних пріоритетів, сприйняття ідей гуманізму і демократизму.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предмет і об'єкт історії української державності; методологічні засади дослідження та вивчення історії української держави; - періодизацію та основну джерельну базу історії української державності; - закономірності і тенденції державницького процесу; - етногенез українців та формування української нації; - історію зародження та основні етапи української державності; - основні рушійні сили та історичні постаті, їхню роль на різних етапах історичного розвитку української державності; - сучасні проблеми і перспективи розвитку української державності та входження України до світового співтовариства тощо. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повно, всебічно і об'єктивно аналізувати та порівнювати; - встановлювати взаємний зв'язок між загальноєвропейським та українським процесами державотворення; - виважено, аргументовано розглядати 	<p>ЗК01.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного,, демократичного) суспільства на необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.</p>

<p>контраверсійні і суперечливі теми;</p> <ul style="list-style-type: none"> - обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему; - відбирати і використовувати у процесі пошуку інформації з історії української державності різних видів історичних джерел, у тому числі текстових, візуальних, речових, усних артефактів, об'єктів навколишнього історичного середовища – музеїв, архівів, пам'яток історії, культури та архітектури, а також інформаційно-комп'ютерних технологій; - демонструвати розуміння логіки історичного процесу; - обґрунтовувати та структурувати знання з історії боротьби українського народу за власну державність, їх історичні форми, особливості функціонування з використанням відповідного понятійного апарату; - захищати історико-державницьку спадщину і сучасні здобутки українського народу в розбудові суверенної демократичної держави. 	
---	--

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/ 3 кредити ECTS.

№	Назва теми	Кількість годин				
		Всього	Аудиторна робота			Самостійна робота
	Всього		Лекції	Семінари		
Модуль I. Історія української державності						
1	Тема 1. Держава як історичне явище. Перші державні утворення на території України	10	4	2	2	6
2	Тема 2. Становлення і розвиток державності у східних слов'ян. Київська Русь та Галицько-Волинська держава (кінець IX – друга половина XIV ст.)	10	4	2	2	6
3	Тема 3. Литовсько-руська держава (друга половина XIV – XVI ст.)	10	4	2	2	6
4	Тема 4. Запорозька Січ – зародок української державності (друга половина XVI – кінець XVIII ст.)	8	2	1	1	6

5	Тема 5. Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.)	8	2	1	1	6
6	Тема 6. Втрата Україною незалежності і боротьба за її відновлення (XIX – початок XX ст.)	12	6	2	4	6
7	Тема 7. Самовизначення України у 1917 р. і відродження її державності (1917 – 1921 рр.)	10	4	2	2	6
8	Тема 8. Радянська державність в Україні. Спроби відновлення незалежності.	10	4	2	2	6
9	Тема 9. Проголошення незалежності України та розбудова української держави на сучасному етапі	12	4	2	2	8
	Всього за I модуль	90	34	18	16	56

IV. Тематика та зміст лекційних, семінарських занять та самостійної роботи

Результаті навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год
Вивчення теоретичного матеріалу теми, розуміння походження держави її ознак та функцій. Виокремлення особливостей перших державних утворень на території України.	<p>Лекція 1. Держава як історичне явище. Перші державні утворення на території України</p> <p><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Походження, теорії та ознаки держави. 2. Перші державні утворення на території України. 3. Періодизація історії української державності. <p>Література Джерела: 3, 5, 8. Основна: 21, 24, 29. Додаткова: 41. Електронні ресурси: 1-3.</p> <p>Самостійна робота: опрацювати літературу до теми, підготувати доповіді та презентації :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження держави. 2. Державність як історичне явище. 3. Історіографія історії найдавніших державних утворень на українських землях. 4. Джерела з історії держав Північного Причорномор'я. 	1
Набуття знань щодо особливостей формування державності у східних слов'ян,	<p>Лекція 2. Становлення і розвиток державності у східних слов'ян. Київська Русь та Галицько-Волинська держава (кінець IX – середина XIV ст.)</p> <p><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки державності Київської Русі. 	2

<p>розуміння змісту теорій походження Давньоруської держави та складного процесу розвитку всіх сфер життя. Уміння виокремлювати регіональні особливості князівств (на прикладі Галицько-Волинської Русі).</p>	<p>2. Організація органів влади та управління Давньоруської держави. 3. Особливості соціальної структури киеворуського суспільства. 4. Державний устрій Галицько-Волинського князівства</p> <p>Література Джерела: 2, 5, 8, 13. Основна : 18, 19, 21, 23, 29. Додаткова: 41, 49, 50. Електронні ресурси: 1-3.</p> <p>Самостійна робота студентів: підготувати індивідуальні завдання та презентації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження державності у східних слов'ян у сучасному науковому дискурсі. 2. Скласти порівняльну таблицю « Державна політика київських князів (кінець IX – XI ст.). 3. Місце і роль Галицько-Волинського князівства в історії середньовіччя. 4. Особистісна роль князя періоду розквіту Київської Русі. 5. Причини завоювання монголами території Русі. 	
<p>Уміння аналізувати причини «включення» та загарбання українських земель ВКЛ, Польським Королівством, Річчю Посполитою, Московщиною, Кримським ханством та іншими державами. Набуття знань, з першоджерел, про державотворчі процеси які відбувалися на українських землях у XV- XVI ст., розуміння європейського вектору розвитку українських земель в цей час.</p>	<p>Лекція 3. Литовсько-Руська держава (друга половина XIV- XVI ст.) <i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення Литовсько-Руської держави та входження українських земель до складу Королівства Польського. 2. Суспільний лад. Особливості соціально-правового становища: шляхти, селян, духовенства та міського населення. 3. Державний лад. Органи вищої і місцевих органів влади. 4. Судова система. 5. Етнічна консолідація українського народу у XV- XVI ст. <p>Література: Джерела: 5, 9, 10, 11. Основана: 19, 21. Додаткова: 41, 44, 46, 74. Електронні ресурси: 1-3</p> <p>Самостійна робота: Дослідити, проаналізувати та порівняти соціально-економічні та політичні процеси у ВКЛ, Польщі, Речі Посполитій. Підготувати презентації, доповіді, індивідуальні завдання по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукова оцінка формування Литовсько-Руської держави у другій половині XIV- XV ст. 2. Унійні змагання ВКЛ та Королівства Польського та їх наслідки для українських земель. 	<p>2</p>

<p>Демонстрація вміння обґрунтовувати та структурувати знання з історії боротьби українського народу за власну державність, роль і місце історичних постатей в державотворчому процесі.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Соціальний та етнонаціональний склад Києва у XV-XVI ст. 4. Роль братств у збереженні української самоідентичності. 5. Берестейська церковна унія в сучасній українській історіографії. 6. Вплив української аристократії на державно-суспільні процеси в Україні у XVI ст. <p style="text-align: center;">Лекція 4. Запорозька Січ – зародок української державності (XVI- кінець XVIIIст.). Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.).</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Запорозька Січ та її політична система. 2. Державна ідея за козацької доби (від Б.Хмельницького до І.Мазепи). 3. Політична система Української козацької держави. <p>Література Джерела:5, 15. Основна : 18,19,29. Додаткова: 32,38,53. Електронні ресурси: 1-3</p> <p>Самостійна робота: оволодіння теоретичними знаннями з питань української державності часів козацької доби. Аналіз процесів становлення та формування українських інститутів влади, виявлення їх національних особливостей та боротьба за їх збереження. Підготувати доповіді, презентації по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богдан Хмельницький – творець Української козацької держави. 2. Переяславсько-Московська угода 1654 року та її оцінка в історичній літературі. 3. Державницька діяльність Петра Дорошенка. 4. Становлення дипломатичної служби Української козацької держави та принципи її функціонування у середині XVII ст. 5. Конституція Пилипа Орлика та її історичне значення. 6. Державницька діяльність гетьмана Івана Мазепи. 7. Політика російського царизму в Україні у XVIII столітті та її наслідки для українського народу. 	<p style="text-align: center;">2</p>
<p>Оволодіння теоретичними знаннями щодо розробки та практичного втілення державницької ідеї у XIX столітті. Розуміння логіки історичного</p>	<p style="text-align: center;">Лекція 5. Втрата Україною незалежності і боротьба за її відновлення (XIX – початок XX ст.).</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичне, соціально-економічне становище та адміністративний устрій українських земель у XIX ст. 2. Реформи адміністративно-політичного управління 1860-1970-х рр., та їх реалізація в Україні. 3. Українська державницька ідея у XIX ст. 	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>процесу та необхідності активної боротьби за незалежність та соборність України.</p>	<p>4. Періодизація та основні етапи українського національно - визвольного руху у XIX ст. 5. Українське питання у роки Першої світової війни. Література: Джерела: 5, 16. Основна: 18, 20, 25. Додаткова:31, 34, 43, 57, 63. Електронні ресурси:1-3 Самостійна робота: Опрацювання та засвоєння теоретичної спадщини національного руху, основних державницьких ідей XIX століття. Підготувати доповіді, творчі завдання та презентації по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідея державотворення у програмних документах Кирило-Мефодіївського товариства. 2. Українське національне відродження на західноукраїнських землях у першій половині XIX ст. 3. Ідея української державності у працях Михайла Драгоманова. 4. Соціальні та політичні ідеї Івана Франка. 5. Національне питання у програмах українських політичних партій (кінця XIX – початку XX століття). <p>Лекція 6. Самовизначення України у 1917 році і відродження її державності (1917-1921 рр.). <i>План лекції</i></p>	
<p>Розуміння складних державотворчих процесів доби національно-демократичної революції 1917-1921 рр., причин поразки українського державотворення та історичних уроків для здобуття незалежності України.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення Центральної Ради та її діяльність. 2. Українська Держава часів гетьмана Павла Скоропадського: внутрішня та зовнішньополітичні орієнтири. 3. Державне будівництво в Західноукраїнській Народній Республіці. 4. УНР доби Директорії: організація державного управління, внутрішня та зовнішня політика. <p>Література: Джерела: 5, 14. Основна:21,26,27. Додаткова:36, 48, 52, 64. 65, 71. Електронні ресурси:1-3 Самостійна робота: формування знань про складні процеси державного будівництва у роки національно-демократичних змагань 1917-1921 рр. Вміння неупереджено трактувати складні політичні процеси революційної доби. Підготувати презентації, творчі завдання, доповіді по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державотворчі ідеї Михайла Грушевського. 2. Політичний портрет Павла Скоропадського. 3. Концепції та моделі української державності у роки революції 1917-1921 рр. 	<p>2</p>

<p>Усвідомлення наслідків антиукраїнської політики радянської влади, в умовах тоталітарно-репресивного режиму. Розуміння недопущення, будь яких проявів форм авторитаризму, в українському суспільстві та необхідності захисту демократичних прав і свобод людини та громадянина в Україні.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Державотворча та військова діяльність Симона Петлюри. 5. Зовнішньополітичні орієнтири української держави у 1917-1921 рр.(скласти порівняльну таблицю). 6. Культуротворча діяльність та просвітницький рух часів Української Держави Павла Скоропадського. 7. Політика Четверного Союзу та країн Антанти щодо незалежності України: порівняльний аналіз. <p style="text-align: center;">Лекція 7. Радянська форма державності в Україні. Спроби відновлення незалежності.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення Української радянської республіки: держава чи квазідержавна. 2. Українська державність у період тоталітарно-репресивного режиму (1929-1938 рр.). 3. Українська державність у роки Другої світової війни. Боротьба ОУН-УПА за українську державність. 4. Українська радянська республіка: часи «відлиги», «застою» та «перебудови». <p>Література: Джерела:5, 13, 15. Основна:21, 23, 26. Додаткова:58, 66. Електронні ресурси: 1-3.</p> <p>Самостійна робота: Підготувати презентації, доповіді, творчі завдання по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державний устрій УСРР. Конституція 1919 року. 2. Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях у 1920-1930-х роках. 3. Злочини сталінського режиму проти українського народу. 4. Завершення возз'єднання українських земель у 1939-1940-му роках: історичні уроки та наслідки. 5. Німецько-фашистський окупаційний режим та території України і рух Опору. 6. Участь УРСР у створенні ООН. 7. Опозиційний рух за суверенітет України в період «відлиги» та «застою». 8. Зміни у державному статусі УРСР у період «перебудови». <p style="text-align: center;">Лекція 8. Проголошення незалежності України та розбудова української держави на сучасному етапі.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передісторія відродження незалежності України. Акт проголошення незалежності України (1991 р.). 	<p style="text-align: center;">2</p>
<p>Демонстрація вміння аналізувати актуальні проблеми і перспективи розвитку української державності та</p>	<p style="text-align: center;">2</p>	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>входження України до світового співтовариства. Розуміння складних внутрішніх і зовнішніх державотворчих процесів в Україні їх оцінка та усвідомлення необхідності захисту територіальної цілісності незалежної України.</p>	<p>2. Формування державних органів влади та управління. 3. Конституція України (1996 р.). 4. Зовнішня політика незалежної України. Стратегічні орієнтири сьогодення.</p> <p>Література: Джерела: 1, 4, 7. Основна: 21, 27. Додаткова: 51, 56, 58. Електронні ресурси: 1-3.</p> <p>Самостійна робота: Опрацювати основну і додаткову літературу, підготувати доповіді, презентації та творчі завдання по темам:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Участь України у міжнародних організаціях. 2. Україна і НАТО: історичне минуле і виклики сьогодення. 3. Європейський шлях України до ЄС: досягнення та проблеми. 4. Вертикаль виконавчої влади в незалежній Україні. 5. Децентралізація місцевого самоврядування: успіхи та прорахунки. 6. Російська агресія як загроза української державності. 	
--	--	--

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Викладання курсу «Історія української державності» передбачає використання наступних форм і методів поточного контролю:

- *усне опитування* – проводиться з метою перевірки знань студентів опрацьованим ними матеріалом, виявлення вмінь студентів аналізувати, порівнювати, встановлювати взаємозв'язки між процесами і подіями. Формує у студентів навички аргументовано висловлювати думку, відстоювати власну позицію з різних питань курсу. Допомагає виявити вміння студентів працювати в групі, встановлювати комунікативні зв'язки між студентами. Проводиться регулярно, при максимальній активності студентів. Така форма сприяє налагодженню тісного контакту між студентом і викладачем. Використовується на лекціях, семінарських та практичних заняттях, консультаціях;
- *самостійна робота (індивідуальна)* – дозволяє виявити вміння студентів повно, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;
- *тестовий контроль* – використовується у двох формах (закрита та відкрита). Допомагає виявити та проаналізувати знання набуті студентами по кожній окремій темі курсу;
- *дистанційне навчання* передбачає використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій з метою більш мобільного та швидкого опрацювання, засвоєння навчального матеріалу та перевірки знань студентів. Через систему

MOODLE використовуються такі форми контролю успішності студентів, як тестові завдання різних форм і рівнів складності, письмові роботи, що відсилаються викладачеві через Інтернет, усне опитування (відео конференції, зокрема Google meet).

Рубіжний підсумковий контроль:

- Модульна контрольна робота – проводиться з метою перевірки рівня теоретичних знань та умінь їх застосовування у практичній діяльності. Модульна робота складається з завдань різних рівнів знань - комбінована. Теоретична частина – визначення понять та термінів з дисципліни. Розгорнута відповідь на питання та тестові завдання.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Проводиться очно і дистанційно. Екзамен очно проводиться письмово. Екзаменаційний білет має теоретичну частину - поняття та терміни курсу, та розгорнуті питання по темах предмету. Дистанційна перевірка знань студентів, засвоєння ними матеріалу дисципліни проходить через систему MOODLE у формі тестів різного рівня складності та письмової відповіді у формі есе.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вид контролю / Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
Контроль на аудиторних заняттях: презентації, доповіді, творчі завдання на семінарських заняттях /8 занять	до 5 балів	до 40 балів
Виконання модульної контрольної роботи	до 20 балів	до 20 балів
Всього		60 балів

Зразок модульної контрольної роботи

Модульна робота з історії української державності Варіант 1

1. Дайте визначення понять та термінів – „українізація”, автономія.
2. Проаналізуйте органи влади та управління Київської Русі.
3. Утворення Української Центральної Ради: її склад, політична програма, статус. Лідери УЦР: М.Грушевський, В.Винниченко та інші.
4. Тестові завдання:

- 4.1. Берестейський мирний договір був підписаний між:
- УНР, більшовицькою Росією, державами Антанти;
  - гетьманом П.Скоропадським, державами Антанти, Німеччиною та її союзниками;
  - гетьманом П. Скоропадським, Німеччиною та її союзниками;
  - УНР, Німеччиною і її союзниками.
- 4.2. Україна була проголошена республікою рад:
- 23 вересня 1917 р. у Чернігові;
  - 1 травня 1918 р. у Харкові;
  - 7 листопада 1917 р. у Києві;
  - 25 грудня 1917 р. у Харкові.
- 4.3 Основні положення національної політики УНР було викладено в III Універсалі таким чином:
- Центральна Рада зобов'язувалась охороняти свободу меншин в Україні, визнавала за ними право на національно-персональну автономію;
  - інтереси національних меншин ігнорувались, оскільки вважалося, що Українська держава повинна дбати передусім про інтереси етнічних українців – представників української нації;
  - питання прав і свобод національних меншин не було включено в текст III Універсалу, бо це могло спричинити до гострих конфліктів на міжетнічному ґрунті в Україні;
  - Ваш варіант відповіді.
4. Які території України влітку 1917 року охопив процес „більшовизації Рад”:
- Правобережну Україну;
  - промислові центри Сходу та Півдня України;
  - центральні губернії Укр.
  - Буковину та Закарпаття.
5. У народному господарстві України в 1920-1926 рр. пріоритетний розвиток отримали такі галузі промисловості:
- вугільна, легка, машинобудівна, хімічна, металургійна, деревообробна, енергетична;
  - вугільна, машинобудівна, металургійна, енергетична;
  - легка, хімічна, деревообробна, енергетична;
  - харчова, легка, енергетична, металургійна.
6. Встановіть відповідність:
А) голодомор (геноцид) в Україні;	1. 1932-1933 рр.
Б) рік „суцільної колективізації”;	2. серпень 1932 р.
В) закон про охорону державної власності (так званий закон про п'ять колосків)	3. 1929 р.
Г) завершення колективізації в Україні	4. 1937 р.

Екзаменаційні питання

- Предмет, завдання методи, джерела курсу «Історія української державності».
- Ознаки держави та її функції.
- Рабовласницькі держави на території України (VII ст. до н.е. – V ст. н. е.).
- Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї та Криму (VII ст. до н. е. – IV ст. н. е.)
- Виникнення держави у східних слов'ян. Союзи племен. Теорії про походження державності в східних слов'ян.
- Суспільний лад Київської Русі.
- Державний лад Київської Русі.

8. Державницька діяльність Володимира Святославича.
9. Державний лад Галицько-Волинського князівства.
10. Суспільний і державний лад на українських землях у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського.
11. Суспільний і державний лад на українських землях у складі Речі Посполитої.
12. Магдебурзьке право і його особливості в Україні.
13. Українське козацтво: причини зародження, джерела формування, військова організація.
14. Генеза Запорозької Січі та її роль в історії українського народу.
15. Політична система Запорозької Січі.
16. Формування української державної ідеї та її особливості за козацької доби (до середини XVII ст.).
17. Мета й основні напрями зовнішньої політики уряду Богдана Хмельницького.
18. Формування української державності в ході Української національно-визвольної революції 1648 – 1676 рр.
19. Державницька діяльність Богдана Хмельницького.
20. Переяславсько-московська угода 1654 року та її оцінка в історичній літературі.
21. Становлення та функціонування дипломатичної служби Української козацької держави.
22. Особливості зовнішньої політики Гетьманщини.
23. Політичні та військові спроби об'єднання козацької України (від Ю. Хмельницького до П. Дорошенка).
24. Державницька діяльність Петра Дорошенка.
25. Державницька діяльність Івана Мазепи.
26. Державницька діяльність Пилипа Орлика.
27. «Пакти й конституції законів і вольностей Війська Запорозького»: зміст та історичне значення.
28. Зміни в суспільному і державному ладі України. в другій половині XVIII ст. Ліквідація автономії.
29. Суспільний і державний лад на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII – XIX ст.
30. Буржуазно-демократичні реформи 1860 – 1870-х рр. і їхні наслідки для України.
31. Суспільно-політичний лад в Галичині, Північній Буковині і Закарпатті в XIX – на початку XX ст. у складі Австро-Угорської імперії.
32. Лютнева революція 1917 р. в Росії і її державно-правові наслідки для України.
33. Організація і діяльність Центральної Ради. I і II Універсали Центральної Ради.
34. Утворення Української Народної Республіки. II і III Універсали Центральної Ради.

35. Державно-правові акти Центральної Ради.
36. Конституція УНР 1918 р.
37. Особливості державності України періоду Гетьманщини П. Скоропадського 1918 р.
38. Основні напрямки державної діяльності Директорії УНР.
39. Створення Західноукраїнської Народної Республіки.
40. Універсал Соборності УНР і ЗУНР.
41. Формування радянської державності в Україні у 1917 – 1921 рр. Конституція УСРР 1919 р.
42. Державність в Україні у 1921 – 1929 рр. Конституція УСРР 1929 р.
43. Державність України в період панування тоталітарного режиму (1929 – 1938 рр.).
44. Конституція УРСР 1937 р.: суперечності між декларованими положеннями і реаліями життя.
45. Державно-правове становище українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини у 1920 – 1930-х рр.
46. Карпатська Україна.
47. Приєднання західноукраїнських земель Південної Бессарабії і Північної Буковини до СРСР і включення їх до складу УРСР (1939 – 1940 рр.).
48. Українське питання напередодні Другої світової війни.
49. Окупаційний режим в Україні в роки Другої світової війни.
50. Спроба відродження української державності в 1941 – 1945 рр. Діяльність ОУН і УПА.
51. Участь УРСР у створенні Організації Об'єднаних Націй.
52. Радянська державність в УРСР у перші післявоєнні роки й у період десталінізації.
53. Державні інститути в Україні в період неототалітарного режиму (кінець 1960-х – початок 1980-х рр.).
54. Державні інститути в УРСР у період «перебудови». Україна на шляху до незалежності (1985 – 1991 рр.).
55. Україна на шляху до політичної незалежності (1990 – 1991 рр.). «Декларація про державний суверенітет України» (16 липня 1990 р.) та її значення.
56. Проголошення незалежності України. Конституювання української державності.
57. Державний лад після проголошення незалежності.
58. Конституція України – Основний Закон держави (28 червня 1996 р.).
59. Зовнішня політика України в добу незалежності.
60. Причини кризи української державності на сучасному етапі. Агресія Росії проти України.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Джерела:

1. Акт проголошення незалежності України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/site/postanova/akt_nz.htm
2. Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар / За ред. М.Ф. Котляра. – К: Наукова думка, 2002.– 400 с.
3. [Геродот. Історія: в дев'яти книгах / Ред. П.П. Толочко; АН України. Ін-т археології. – К.: Наукова думка, 1993. – 575 с.](#)
4. Декларація про державний суверенітет України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
5. Історія держави і права України. Хрестоматія. – К. 1996.
6. Історія України: Хрестоматія / О. І. Путро (авт.-упоряд.). – К: ДАКККіМ, 2002. Ч. 2: XIX – поч. XX століття. К: ДАКККіМ, 2004. – 194 с.
7. Конституція України. [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л.Є. Махновця; Відп. ред. О.В. Мишанич. – К: Дніпро, 1989. – 591 с.
9. Статут Великого князівства Литовського 1529 року / за ред. Ківалова С., Музиченка П., Панькова А. – К: Юридична література, 2002. – 464 с.
10. Статут Великого князівства Литовського 1566 року / за ред. Ківалова С., Музиченка П., Панькова А. – К.: Юридична література, 2002. – 560 с.
11. Статут Великого князівства Литовського 1588 року / за ред. Ківалова С., Музиченка П., Панькова А. – К.: Юридична література, 2002. – 560 с.
12. Судебник Казимира (1468 г.) / Отв. ред. А. Тила. – Вильнюс, 1967. – 32 с.
13. Україна в ХХ ст.: Збірник документів і матеріалів (1900 – 1939) / Упор. Слюсаренко А.Г., Буравчиков А.О., Миронець А.І. та ін. – К., 1997. – 148 с.
14. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Т. 1. – К., 1996; Т. 2 – К., 1997.
15. Хрестоматія з історії держави і права України: у 2 т. / За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре, 1997.
16. Хрестоматія з історії держави і права: навч. посібник / упоряд.: Чайковський А.С.(кер.) Копиленко О.Л., Кривоніс В.М. [та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2003. –656 с.

Література

Основна:

17. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 656 с.
18. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття: Навч. посібник для студ. вузів. 2-е вид. – К.: Либідь, 1998. – 615 с.
19. Борисова О.В., Климов А.О. Історія української державності : підручник у 2-х томах. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.
20. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX століття. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
21. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. – Видавництво Самміт-Книга, 2021. – 472 с.
22. Іванов В.М. Історія держави і права України: Навчальний посібник. – К., 2007.
23. Історія держави і права України. Підручник. У 2-х т. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина, В.Д. Тангаренка. – К., 2003.
24. Історія України її державності. Курс лекцій : Навч. посібник / ред. Л. Є. Дещинський. 5-е вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. –474 с.
25. Історія державності України / За ред. О. М. Бандурки. – Харків, 2004.
26. Історія України: нове бачення: навч. посіб. / Під ред. В. А. Смолія. 2-ге вид., допов. й перероб. – К.: Альтернативи, 2000. – 463 с.
27. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995.

28. Новітня історія України (1900 – 2000 рр.): Підручник / А.Г. Слюсаренко, В.Г. Гусєв, В.Г. Дрожжин та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 663 с.
29. Салтовський О. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ століття). – К : Вид. ПАРАПАН, 2002. – 396 с. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/salto/salt.htm>
- Додаткова:**
30. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985 – 1999 рр.). – К: Ексоб. – 294 с.
31. Анпілогова Т. Ю. Національне відродження в Україні ХІХ – ХХ ст. – Луганськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2008. –198 с.
32. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 р.: Міфи і реальність. – К., 1994.
33. Білик Б.І. Етнополітична історія України (860 – 1900 рр.). – К. 2002. 246 с.
34. Бойко М.П. Кирило-Мефодіївське товариство: філософські та культурологічні ідеї національної самосвідомості та державотворення. – Дніпродзержинськ: Вид. від. ДДТУ, 2006. – 452 с.
35. Верстюк В.Ф., Горобець В.М., Толочко О.П. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси: В 3 т. / В. А. Смолій (відп. ред.) – К: Наукова думка, 2004.
36. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: навчальний посібник. – К. 1997.
37. Гнатюк В. Національне відродження австро-угорських українців (1772 – 1880 рр.) / Ф. Стеблій (упоряд. тексту, ред., передм., прим.). – Львів, 2006. 104 с.
38. Горобець В. Україна: десятиліття «золотого» спокою та доба революційного збурення 1638 – 1650. – К : Кріон, 2012. 240 с.
39. Грабовський С., Ставроянї С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995.
40. Декабристи в Україні: дослідження й матеріали / В.А.Смолій (голова проекту) та ін. Т. 4. К., 2005. 202 с.; Т. 5. К., 2007. 255с.; Т. 6. К. 2009. – 204 с.
41. Дещинський Л.Є. Історія України та її державності. – Львів, 2005.
42. Дорошенко Д. Нарис історії України в 2-х томах. К: Глобус, 1992. Т.1. – 238 с. Т.2. –349 с.
43. Доценко О.Г., Іванова Л.Г. Кирило-Мефодіївське товариство: його роль у духовному відродженні України: навч.-метод. посіб. для студ. гуманіт. ф-тів вищ. навч. закл. – К : КиМУ, 2008. – 80 с.
44. Ісаєвич Я. Братства та їх роль в розвитку української культури 16 – 18 ст. К. 1966. – 251 с.
45. Історія українського козацтва: Нариси у 2 т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. Т. 1. 800 с.: іл.
46. Історія українського козацтва: Нариси у 2 т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. Т. 2. – 724 с.: іл.
47. Історія української культури: У 5 т. Т. 2: Українська культура ХІІІ – першої половини ХVІІ століть. – К: Наукова думка, 2001. – 847 с.
48. Конституційні акти України 1917 – 1920 рр. – К., 1992.
49. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К : Альтернативи, 1998. – 336 с.
50. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К : Наукова думка, 1984. –176 с.
51. Литвин В. Україна: ХХ століття: у 2-х кн. – К : Альтернативи, 2002. Кн. 1. 991 с.; Кн. 2. – 862 с.
52. Литвин М.Р., Науменко К.Є. Історія ЗУНР. – Львів: Вид. фірма «Олір», 1995. –361 с.
53. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність. – К : Освіта, 1995. – 192 с.
54. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. К : Український письменник, 1993. – 413 с.
55. Нариси з історії дипломатії України / О.І. Галенко, Є.Є. Камінський, М.В. Кірсенко та ін.; Під ред. В.А. Смолія. К : Альтернативи, 2001. – 736 с.
56. Національні процеси в Україні. Історія і сучасність: документи і матеріали: довідник у 2-х частинах. – К : Вища школа, 1997. Ч.1. 583 с.; Ч. 2. – 744 с.

57. Павко А.І. Політичні партії, організації в Україні: Кінець XIX – початок XX століття: Зародження, еволюція, діяльність, історична доля: Кінець XIX – лютий 1917 р. – К : Іван Федорів, 1999. – 248 с.
58. Палій О. Історія України. – К.: К.І.С., 2015. –596с.
59. Папакін Г.В. Павло Скоропадський: патріот, державотворець, людина. – К., 2003. 281 с.
60. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / І.Ф. Курас (голов. ред.) – К : Генеза, 2002.
61. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / О.Г. Аркуша, С.О. Біла, В.Ф. Верстюк та ін.; Гол ред. В.М. Литвин. – К : Ніка-Центр, 2008. – 988 с.
62. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. 4-те вид., стереотип. – К : Либідь, 2002.
63. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К. 2003. – 338 с.
64. Реєнт О.П. Павло Скоропадський. –К. 2003. – 304 с.
65. Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917 – 1921 рр. – К : Видав. дім «Альтернативи», 1999. – 320 с.
66. Русначенко А.М. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х рр. К : Вид-во Олени Теліги, 1998. – 720 с.
67. Сарбей В.Г. Національне відродження України. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 336 с.
68. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. – К., 2006. – 560 с.
69. Сергійчук В.І. «Українізація Росії»: Політичне ошукування українців російською більшовицькою владою в 1923 – 1932 рр. – К.: Українська видавнича спілка, 2000. – 336 с.
70. Сергійчук В.І. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944 – 1953 рр.: Навч. посібник. – К : Дніпро, 1998. – 944 с.
71. Сергійчук В.І. Неусвідомлення України: ставлення світу до української державності: погляд у 1917 – 1921 роки з аналізом сьогодення. – Львів: Свічадо, 2002. –704 с.
72. Сергійчук В.І. Українська соборність: Відродження українства в 1917 – 1920 роках. – К : Укр. видав. спілка, 1999. –412 с.
73. Солдатенко В.Ф., Верстюк В.Ф. Політична історія України XX століття: У 6-ти томах. Т. 2. Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917 – 1920 рр.). – К. 2003. – 408 с.
74. Терлюк І. Литовські статuti та їх застосування в Україні. –Львів, 1999.
75. Українська державність у XX ст. Історико-політологічний аналіз. – К. 1996.
76. Українська ідея. Історичний нарис. – К. 1995.
77. Українське державотворення: невитребуваний потенціал: словник-довідник / за ред. О. М. Мироненка. – К : Либідь, 1997. – 560 с.
78. Український національний визвольний рух. Березень – листопад 1917 р.: документи і матеріали. – К : Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 1024 с.
79. Шандра В.С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. –К. 2005. – 428 с.
80. Щербак Н.О. Національне питання в політиці царизму у Правобережній Україні (кінець XVIII – початок XX століття). К : ПЦ «Ризографіка», 2005. – 616 с.
81. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: В 3 т. – К : Наукова думка, 1990. Т. 1. 591 с.; Т. 2. 560 с.; Т.3. – 316 с.
82. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 3-ге вид., перероблене та розшир. –К : Критика, 2006. –584 с.: іл.

Електронні ресурси:

- Бібліотека В.Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua/>
- Інститут історії України НАН України: <http://history.org.ua/uk>
- Бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова <https://lib.npu.edu.ua/>

